EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISYN SUUNNITELMA 2026–2030

Hyvinvointilautakunta 28.10.2026 § 68

SISÄLLYS

JOHDANTO 3

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISY HAAPAVEDELLÄ..... 5

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISYN TOIMET HAAPAVEDELLÄ 2026-2030……20

JOHDANTO

Ehkäisevää päihdetyötä ohjaa Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015), jonka mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyn. Päävastuu ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä on kunnalla, mutta ehkäisevää päihdetyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueiden, yhdistysten ja järjestöjen, yritysten, poliisin sekä muiden viranomaisten kanssa.

Päihteistä ja rahapelaamisesta aiheutuu haittoja käyttäjän itsensä lisäksi myös käyttäjän läheisille, sivullisille ja koko yhteiskunnalle. Päihteiden käyttö voi lisätä myös lähisuhdeväkivallan riskiä sekä pahentaa väkivallan seurauksia yksilöille, perheille ja yhteisöille. Lähisuhdeväkivalta on merkittävä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta heikentävä ilmiö, jonka ehkäisy edellyttää varhaista tunnistamista, puheeksi ottamista sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä ehkäistä ja vähentää rahapelaamisen sekä alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden, huumeiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden käyttöä ja haittoja. Tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä päihteistä, niihin liittyvistä ilmiöistä sekä lähisuhdeväkivallan vaikutuksista yksilöihin, perheisiin ja yhteisöihin. Samalla pyritään vahvistamaan kuntalaisten osallisuutta, turvallisuuden tunnetta sekä väkivallatonta ja hyvinvointia tukevaa arkea.

Haapavedellä ehkäisevän päihdetyön päävastuu on hyvinvointilautakunnalla ja hyvinvoinnin toimialalla. Ehkäisevää päihdetyötä koordinoi kunnassa hyvinvointijohtaja. Haapaveden kaupungilla on myös nimettynä EHKÄPÄ-työryhmä eli ehkäisevän päihdetyön työryhmä. Hyvinvointijohtaja toimii lisäksi hyvinvointialueen ja kaupungin välisenä yhdyshenkilönä lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä vastaten osaltaan monialaisen yhteistyön koordinoinnista, tiedon välittämisestä ja ehkäisytyön kehittämisestä paikallistasolla.

Haapavedellä toimi useita vuosia Pyhännän kunnan kanssa yhteinen monialainen EHKÄPÄ-työryhmä. Hyvinvointialueuudistuksen myötä Haapaveden ja Pyhännän EHKÄPÄ-työryhmät eriytettiin, jolloin molemmissa kunnissa pystytään entistä paremmin keskittymään paikkakunnalla esiintyviin ilmiöihin. Hyvinvointialueuudistuksen myötä EHKÄPÄ-työryhmän kokoonpanoa myös uudistettiin, ja tällä hetkellä työryhmässä on mukana kunnan omien työntekijöiden lisäksi henkilöitä hyvinvointialueelta, seurakunnalta ja Haapaveden opistolta. Lisäksi työryhmässä on mukana järjestöjen, ikäihmisten ja yritysten edustaja.

Ehkäisevän päihdetyön ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suunnitelmassa on tarkoituksena tarkentaa Haapaveden kaupungin hyvinvointisuunnitelman sisältämiä toimenpiteitä ehkäisevästä päihdetyöstä sekä lähisuhdeväkivallan ehkäisystä ja taata täten työn tavoitteellisuus, vaikuttavuus ja järjestelmällisyys.

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISY HAAPAVEDELLÄ

Lain lisäksi ehkäisevää päihdetyötä ohjaa ja tukee kunnissa ja hyvinvointialueilla Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2026–2035. Toimintaohjelma tukee ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain toimeenpanoa sekä päihde- ja riippuvuusstrategian tavoitteiden toteutumista. Ohjelma tarjoaa kunnille, hyvinvointialueille ja yhteistyökumppaneille keinovalikoiman vaikuttavan, laaja-alaisen ja kustannustehokkaan ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseen.

Toimintaohjelman painopisteet ovat (THL):

1. Tutkittu tieto ja laadukkaat rakenteet ehkäisevän päihdetyön johtamisen ja työn perustana
2. Arkiympäristöt muutoksentekijöinä
3. Tehoa monipuoliseen varhaiseen tunnistamiseen ja tarvelähtöiseen tukeen

Painopisteitä tukevat lisäksi seuraavat läpileikkaavat linjaukset (THL):

- tietoon nojaava viestintä
- vahva osaaminen eri tasoilla
- mahdollistava osallisuus
- aktiivinen stigman purkaminen

Lähisuhdeväkivallan ehkäisy perustuu kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, kansalliseen lainsäädäntöön sekä valtakunnallisiin ja alueellisiin ohjelmiin. Keskeinen väkivallan vastaista työtä ohjaava asiakirja on Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva yleissopimus (Istanbulin sopimus), jonka toimeenpanoa Suomessa koordinoi sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) suosittelee kunnille ja hyvinvointialueille suunnitelmallista ja koordinoitua lähisuhdeväkivallan ehkäisytyötä osana hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. Keskeisiä toimia ovat väkivallan varhainen tunnistaminen, puheeksi ottaminen, toimivat palvelupolut, monialainen yhteistyö sekä henkilöstön osaamisen vahvistaminen.

Haapaveden kaupungin lähisuhdeväkivallan ehkäisytyössä huomioidaan lisäksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet.

Hyvinvointia suojaavat tekijät ja riskitekijät

Hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat monet yksilöön, perheeseen, yhteisöihin ja ympäristöön liittyvät tekijät. Samat tekijät voivat suojata sekä päihdehaitoilta että lähisuhdeväkivallalta tai vastaavasti lisätä niiden riskiä. Suojaavat tekijät vahvistavat hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuutta sekä ehkäisevät ongelmien syntymistä. Riskitekijät puolestaan voivat lisätä päihteiden käyttöä, riippuvuuksia, väkivaltaa sekä muita hyvinvoinnin haasteita.

Ehkäisevän työn tavoitteena on vahvistaa suojaavia tekijöitä kaikissa ikäryhmissä ja vähentää riskitekijöiden vaikutuksia. Erityisen tärkeää on tukea turvallisia ihmissuhteita, tunne- ja vuorovaikutustaitoja, osallisuutta sekä avun saamista ja hakemista matalalla kynnyksellä.

Lapset ja nuoret

Päihteiden haitoilta suojaavat tekijät ja riskitekijät

Suojaavat tekijät

- luottamukselliset sosiaaliset suhteet lähiyhteisössä
- mahdollisuus vaikuttaa omaan tulevaisuuteen
- hyvät elämänhallintataidot, kuten tunne- ja sosiaaliset taidot
- viihtyisä ja turvallinen kouluympäristö, kiinnittyminen kouluyhteisöön, hyvä koulumenestys
- päihteiden, nikotiinituotteiden ja rahapelien vaikea saatavuus ja tiukka sosiaalinen kontrolli
- lähiyhteisön kielteiset asenteet käyttöä ja pelaamista kohtaan
- tietoisuus käyttöön ja rahapelaamiseen liittyvistä riskeistä

Riskitekijät

- elämäntilanteen odottamattomat muutokset, haasteet kotioloissa
- koulukiusaaminen, haasteet koulunkäynnissä, koulupoissaolot
- yksinäisyys, epäsuotuisa sosiaalinen kierre, sosiaalinen epäluottamus
- altistavat perintötekijät ja persoonallisuuden piirteet, mielenterveyden ongelmat (esim. ahdistus, masennus) sekä impulssien ja tunteiden hallinnan haasteet
- päihteiden, nikotiinituotteiden ja rahapelien helppo saatavuus ja sosiaalisen kontrollin vähyys
- sosiaaliset paineet käyttöön ja rahapelaamiseen
- perheen salliva suhtautuminen käyttöön
- avun saamisen ja hakemisen esteet ja vaikeudet

Lähisuhdeväkivallan suojaavat tekijät ja riskitekijät

HAAPA VESI

Suojaavat tekijät

- Turvalliset, vakaat ja välittävät ihmissuhteet
- Myönteinen ja väkivallaton vuorovaikutus perheessä
- Hyvät tunne-, vuorovaikutus- ja konfliktinratkaisutaidot
- Lapsen ja nuoren kokemus kuulluksi ja hyväksytyksi tulemisesta
- Turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö
- Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukset
- Harrastukset ja mielekäs vapaa-aika
- Läheisten, ystävien ja muiden tukiverkostojen tuki
- Matalan kynnyksen palveluiden saatavuus ja saavutettavuus
- Varhainen puuttuminen huolta herättäviin tilanteisiin
- Riittävä taloudellinen toimeentulo ja arjen vakaa perusta
- Päihteettömyyttä, yhdenvertaisuutta ja turvallisuutta tukevat asenteet ja toimintatavat

Riskitekijät

- Päihteiden riskikäyttö tai riippuvuudet
- Mielenterveyden ongelmat ja hoitamattomat kriisit
- Aiemmat väkivallan kokemukset tai väkivallalle altistuminen lapsuudessa
- Perheen sisäiset ristiriidat ja pitkittyneet konfliktit
- Turvattomuuden kokemukset kodissa tai lähiympäristössä
- Kiusaaminen, syrjintä ja sosiaalinen eristäytyminen
- Yksinäisyys ja heikot tukiverkostot
- Perheen taloudelliset vaikeudet
- Heikot tunne- ja vuorovaikutustaidot
- Kontrolloiva tai alistava käyttäytyminen ihmissuhteissa
- Palveluiden ulkopuolelle jääminen tai avun hakemisen korkea kynnys
- Sukupuoleen liittyvät haitalliset stereotypiat ja väkivaltaa hyväksyvät asenteet

Nostoja kouluterveyskyselystä 2025:

Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa tai nikotiinipusseja, % 8. ja 9. luokan oppilaista:
*Koko maa: 10 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 10 %
*Haapavesi: 21 %

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista:
*Koko maa: 7 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 5 %
*Haapavesi: 10 %

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista:
*Koko maa: 12 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 9 %
*Haapavesi: 16 %

Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa tai nikotiinipusseja, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista:
*Koko maa: 8 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 8 %
*Haapavesi: 10 %

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista:
*Koko maa: 6 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 5 %
*Haapavesi: 11 % (v. 23, 6 %)

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista:
*Koko maa: 9 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 6 %
*Haapavesi: 1 %

Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista:
*Koko maa 4 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 3 %
*Haapavesi: 6 %

Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista:
*Koko maa: 5 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 6 %
*Haapavesi: 0 %

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista:
*Koko maa: 6 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 5 %
*Haapavesi: 10 %

V. 2025 tehdyn päihdetilannekyselyn mukaan Haapavedellä on havaittu:

*alkoholin, savukkeiden, sähkösavukkeiden, nuuskan, nikotiinipussien ja huumausaineiden välittämistä

*alaikäisten alkoholin, tupakan, sähkötupakan, nikotiinipussien, nuuskan, kannabiksen sekä muiden huumausaineiden ja lääkkeiden käyttöä

Päihdetilannekyselyn mukaan Haapavedellä on havaittu tilanteita, joissa myyjä ei ole tarkastanut nuorelta näyttävän alkoholin tai tupakka- ja nikotiinituotteiden ostajan ikää.

Päihdetilannekyselyyn vastanneiden mielestä Haapavedellä pitäisi puuttua enemmän alaikäisten päihteiden käyttöön.

Nostoja kouluterveyskyselystä 2025:

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista:
*Koko maa: 15 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 13 %
*Haapavesi: 15 %

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista:
*Koko maa: 9 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 7 %
*Haapavesi: 4 %

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista:
*Koko maa: 22 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 21 %
*Haapavesi: 26 %

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista:
*Koko maa: 22 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 21 %
*Haapavesi: 22 %

Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista:
*Koko maa: 11 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 9 %
*Haapavesi: 10 %

Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista:
*Koko maa: 12 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 12 %
*Haapavesi: 12 %

Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista:
*Koko maa 9 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 8 %
*Haapavesi: 12 %

Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista:
*Koko maa: 5 %
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 4 %
*Haapavesi: 3 %

Mitä tehdään?

HAAPAVESI

Varhaiskasvatus:

*Varhaiskasvatusyksikköjen alueet päihteettömiä
*Lapset puheeksi -keskustelut 3- ja 5-vuotiaille
*Tuetaan lapsen hyvän itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä

Perusopetus:

*Koulujen alueet päihteettömiä
*Lapset puheeksi -keskustelut 3.- ja 7.-luokkalaisille
*Päihdevalistus ja -kasvatus eri toimijoiden kautta
*Terveystarkastuksissa päihteet puheeksi
*Tuetaan lapsen ja nuoren hyvän itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä
*Henkilökunnan koulutus
*Koulunuorisotyö
*Kaupungin nuorisotyöntekijöiden pitämät ept-tunnit
*Kumppanuussopismu EHYT ry:n kanssa

Toinen aste:

*Koulujen alueet päihteettömiä
*Päihdevalistus ja -kasvatus eri toimijoiden kautta
*Henkilökunnan koulutus
*Terveystarkastuksissa päihteet puheeksi
*Päihdetilanteen seuranta: mm. kouluterveyskyselyt
*Varhainen tunnistaminen ja opiskeluhuollon palveluihin ohjaaminen
*Päihdetyön integrointi opetukseen
*Oma päihdesuunnitelma (Jedulla ; kirjalliset toimintaohjeet päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi)
*Toimintaohje oppilaitoksen alueella päihtyneenä olemisen tilanteisiin (Jedulla)
*Erillinen ohje huumausainetestitodistuksen osoittamisen prosessista (Jedulla)
*Kumppanuussopismu EHYT ry:n kanssa

Vapaa-aika:

*Tarjotaan monipuolisesti eri harrastusvaihtoehtoja
*3. sektorin tarjoamat kerhot
*Harrastamisen Suomen malli
*Harrasteakatemia
*Luonnossa liikkumisen hyvät mahdollisuudet
*Nuorisotyö eri toimijoiden toteuttamana
*Nuorisotyön kaikki toiminta on päihteetöntä, mukaan lukien tapahtumat, reissut, ryhmäkokoontumiset
*Nuorisotyön tilat ja mahdolliset vuokrattavat tilat, kuten liikuntatilat yms. ovat päihteettömiä.
*Ehkäisevän päihdetyön viikon tapahtumat
*Nuorten elämänhallintataitoja vahvistetaan vaikuttamalla nuorten päihdeasenteisiin. Nuorisotyö tekee toimenpiteitä ennustettavien ongelmien ehkäisemiseksi, terveellisten elämäntapojen turvaamiseksi sekä edistää toivottuja toimintatapoja.
*Nuorisotyössä huomioidaan kokonaisvaltainen hyvinvointi keskustelemalla päihteiden lisäksi muistakin nuorelle tärkeistä asioista, jotka vahvistavat hänen osallisuuttaan ja osaamistaan yhteiskunnassa
*Nuorisotyössä keskitytään opastamaan nuoria ennen päihteistä johtuvien ongelmien syntymistä esimerkiksi keskustelujen kautta sekä jakamalla tietoa. Lisäksi tuetaan nuoria valitsemaan terveellisempiä elämäntapoja.

= nuorisotyö: kaupungin nuorisopalvelut, järjestöt (esim. 4H, MLL), seurakunta, Jelppiverkko

HAAPA
VESI
Työikäiset ja ikäihmiset

Päihteiden haitoilta suojaavat tekijät ja riskitekijät

Suojaavat tekijät

- omasta hyvinvoinnista huolehtiminen
- arjen terveelliset valinnat
- riittävän hyvä itsetunto
- tunne- ja vuorovaikutustaidot, kyky luoda ihmissuhteita
- omien arvojen mukainen arki
- myönteiset perhe- ja läheissuhteet
- sosiaalinen tuki ja yhteisöllisyys
- toimeentulon ja arjen vakaus
- kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen
- turvallinen elinympäristö
- mielekäs tekeminen, harrastuksen ja osallisuus

Riskitekijät

- pitkäaikaissairaudet ja toimintakyvyn heikkeneminen
- mielenterveyden ongelmat
- talousvaikeudet
- työttömyys
- asunnottomuus
- yksinäisyys ja sosiaalinen eristäytyminen
- syrjintä ja osattomuus
- traumaattiset kokemukset
- elämänhallinnan ongelmat
- pitkittynyt stressi ja kuormitus
- läheisen menetys tai suuret elämänmuutokset

Lähisuhdeväkivallan suojaavat tekijät ja riskitekijät

Suojaavat tekijät

- turvalliset, luottamukselliset ja tasavertaiset ihmissuhteet
- myönteinen ja väkivallaton vuorovaikutus läheissuhteissa
- hyvät tunne-, vuorovaikutus- ja konfliktinratkaisutaidot
- omien rajojen tunnistaminen ja toisten rajojen kunnioittaminen
- sosiaalinen tuki ja toimivat tukiverkostot
- osallisuuden ja yhteisöön kuulumisen kokemus
- taloudellinen turvallisuus ja arjen vakaus
- kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen
- tietoisuus väkivallan eri muodoista sekä avun hakemisen mahdollisuuksista
- helposti saavutettavat ja matalan kynnyksen palvelut
- turvallinen elinympäristö

Riskitekijät

- turvattomat, kontrolloivat tai alistavat ihmissuhteet
- yksinäisyys ja sosiaalinen eristäytyminen
- heikot tunne- ja vuorovaikutustaidot
- pitkittyneet ristiriidat läheissuhteissa
- mielenterveyden ongelmat
- traumaattiset kokemukset ja aiempi väkivallalle altistuminen
- talousvaikeudet ja toimeentulon epävarmuus
- työttömyys tai muut kuormittavat elämäntilanteet
- toimintakyvyn heikkeneminen ja riippuvuus toisen henkilön avusta
- avun hakemisen tai saamisen esteet
- väkivaltaa hyväksyvät asenteet ja toimintamallit
- syrjintä, osattomuus ja ulkopuolisuuden kokemukset

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa (v. 2025):
*Koko maa: 5,9
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 5,5
*Haapavesi: 5,2

Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäillyt / 1 000 asukasta (v. 2025):
*Koko maa: 11,2
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 12,0
*Haapavesi: 15,4

Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäillyt / 1 000 asukasta (v. 2025):
*Koko maa: 1,7
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 1,6
*Haapavesi: 3,7

Päihdesairauksien vuodeosastohoitojaksot 25-64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä (v. 2025):
*Koko maa: 5,6
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 5,9
*Haapavesi: 9,4

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukas (v. 2025):
*Koko maa: 2,3
*Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: 2,4
*Haapavesi: 2,5

Mitä tehdään?

HAAPA VESI

Työllisyyspalvelut:

*Parannetaan kuntalaisten työmarkkina-asemaa
*Parannetaan välillisesti myös asiakkaiden läheisten elämänlaatua, etenkin oman ydinperheen
*Tuetaan koulutus-, työ- tai kuntoutuspaikan löytämisessä
*Vahvistetaan toimenpiteillä asiakkaiden itsetuntemusta ja omanarvon tuntoa
*Annetaan tietoa eri palveluista (esim. sote-palvelut) ja tarvittaessa tuetaan niihin hakeutumisessa
*Puheeksiottaminen

Työelämä:

*Työpaikoilla omia päihdeohjelmia ja ohjeistuksia
*Työpaikoilla vahvistetaan turvallisen työyhteisön toimintakulttuuria sekä esihenkilöiden valmiuksia ottaa vaikeita asioita puheeksi.
*Interventiot silloin, jos epäillään päihdeongelmaa ja epäilyyn liittyy havaintoja työpaikalla

Vapaa-aika:

*Tarjotaan monipuolisesti eri harrastusvaihtoehtoja (liikunta, kulttuuri)
*Jokihelmen opiston tarjoamat kurssit
*3. sektorin tarjoamat kerhot ja muu toiminta
*Luonnossa liikkumisen hyvät mahdollisuudet
*Kirjastopalvelut
*Tuetaan matalan kynnyksen yhteisöllistä toimintaa ja kohtaamisia kaikenikäisille kuntalaisille.

Ikäihmiset:

*Matalan kynnyksen kohtaamispaikat
*Edistetään ikäihmisten mahdollisuuksia osallistua yhteisölliseen toimintaan ja saada tukea varhaisessa vaiheessa hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa.

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISYN TOIMET HAAPAVEDELLÄ 2026-2030

Ehkäisevä päihdetyö Haapavedellä					
TAVOITE	**TOIMENPITEET**	**KOHDERYHMÄ**	**KOORDINOIJA**	**JÄRJESTÄJÄ**	**AJANKOHTA**
Toimiva yhteistyö eri toimijoiden kesken	Kunnan moniammatillisen EHKÄPÄ-työryhmän aktiivisen toiminnan ylläpitäminen ja vahvistaminen	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Hyvinvointi-palvelut	Kokoontuu 2-4x/vuosi
	PAKKA-toiminnan toteuttaminen	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Eri toimijat	v. 2027 ja v. 2029
	Erilaiset ehkäisevään päihdetyöhön liittyvät tapahtumat, esim. EPT-viikolla yhteistyössä eri tahojen kanssa	Lapset ja nuoret	Eri toimijat	Eri toimijat	Vuosittain

Osaamisen lisääminen	Juteltaisko? -kokonaisuus (keskustelua päihteistä ja tarjotaan keinoja jatkaa keskustelua kotona lapsen kanssa) • huoltajien ilta	5.–6. luokkien oppilaiden vanhemmat	Hyvinvointijohtaja	EHYT ry	Vuosittain
	HUBU-kokonaisuus (työkaluja ehkäisevään päihdetyöhön, tiedonjako) • huoltajien ilta • henkilöstötilaisuus	Yläkoulun henkilökunta ja oppilaiden vanhemmat	Hyvinvointijohtaja	EHYT ry	Vuosittain
	Toisen asteen webinaarivanhempainilta	Lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien nuorten vanhemmat	Hyvinvointijohtaja	EHYT ry	Vuosittain
	Muut tarjolla olevat koulutukset ammattihenkilöille mahdollisuuksien mukaan	Ehkäisevän päihdetyön parissa jollain tapaa toimivat henkilöt	Eri toimijat	EHYT ry	Vuosittain

Laadukas ehkäisevä päihdetyö kouluilla	Juteltaisko? -oppitunnit (2x45min/ryhmä) -keskustelua päihteistä ja päihteidenkäyttöön liittyvistä sosiaalisista tilanteista, keskitytään erityisesti alkoholiin ja nikotiinituotteisiin	5.–6. luokan oppilaat	Hyvinvointijohtaja	EHYT ry	Vuosittain
	HUBU-oppitunnit (75min tai 90min/ryhmä) -keskustelua päihteidenkäyttöön liittyvistä teemoista ja asenteista, keskitytään erityisesti alkoholiin, nikotiinituotteisiin ja kannabikseen	7. luokan oppilaat	Hyvinvointijohtaja	EHYT ry	Vuosittain
	Päihdeilmiö-oppitunnit (75min tai 90min/ryhmä) -keskustelua suomalaisesta päihteidenkäyttö-historiasta ja pohdintaa päihteidenkäytön syistä ja seurauksista	2. asteen opiskelijat (lukio, JEDU, Haapaveden opisto)	Hyvinvointijohtaja	EHYT ry	Vuosittain
	Kunnan nuorisotyöntekijöiden EPT-tunnit	Alakoulujen ja yläkoulujen oppilaat	Nuorisotyöntekijät	Erityisnuoriso-työntekijä ja koulu-nuorisotyöntekijä	Vuosittain

Tiedon kerääminen	PAKKA-päihdekysely 2–4 vuoden välein HUBU-oppituntien kysely Kouluterveyskyselyt	Kaikki kuntalaiset Yläkoulun oppilaat 4.–5. luokkien, 8.–9. luokkien sekä ammattikoulun ja lukion 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijat	Hyvinvointijohtaja Hyvinvointijohtaja Sivistysjohtaja	Hyvinvointi-palvelut ja Pohde EHYT ry THL	v. 2027 Vuosittain v. 2027 ja v. 2029
Kaikki kuntalaiset tavoittava viestintä ja tiedottaminen	Teemaviikkojen ja kampanjoiden hyödyntäminen viestinnässä Materiaalin jakaminen	Kaikki kuntalaiset Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja Hyvinvointijohtaja	Hyvinvointi-palvelut, nuorisotoimijat, muut toimijat Hyvinvointi-palvelut, nuorisotoimijat, muut toimijat	Vuosittain Vuosittain

Lähisuhdeväkivallan ehkäisy Haapavedellä					
TAVOITE	**TOIMENPITEET**	**KOHDERYHMÄ**	**KOORDINOIJA**	**JÄRJESTÄJÄ**	**AJANKOHTA**
Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn rakenteiden vahvistaminen	Nimetään kaupungin lähisuhdeväkivallan ehkäisyn yhteyshenkilöksi hyvinvointijohtaja ja varmistetaan tiedonkulku kaupungin, Pohteen ja muiden yhteistyötahojen välillä.	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Hyvinvointipalvelut, Pohde	nimeäminen v. 2026
Toimiva yhteistyö eri toimijoiden kesken	Lähisuhdeväkivallan ehkäisy sisällytetään osaksi EHKÄPÄ-työryhmän toimintaa. Työryhmä seuraa ilmiön tilannekuvaa, palveluiden toimivuutta sekä suunnitelman toteutumista.	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Hyvinvointi-palvelut	Kokoontuu 2-4x/vuosi
	Osallistutaan Pohteen lähisuhdeväkivallan ehkäisyverkostoihin ja kehittämistyöhön.	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Pohde ja kaupunki	Vuosittain

Osaamisen lisääminen	Järjestetään henkilöstölle koulutuksia lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta, puheeksiotosta ja palveluihin ohjaamisesta.	Varhaiskasvatus, koulut, nuorisotyö, liikunta- ja kulttuuripalvelut sekä muut asiakastyötä tekevät työntekijät	Hyvinvointijohtaja	Pohde, NAKOVA-hanke, muut asiantuntijatahot	Vuosittain
	Lisätään ikäihmisiä työssään tapaavan henkilöstön tietoisuutta ikääntyneiden kaltoinkohtelun tunnistamisesta.	Ikäihmisten kanssa työskentelevät ammattilaiset	Hyvinvointijohtaja	Pohde ja muut tahot	Vuosittain
Varhainen tunnistaminen ja puheeksiotto	Vahvistetaan moniammatillista yhteistyötä tilanteissa, joissa herää huoli lähisuhdeväkivallasta.	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Kaupunki, Pohde, poliisi, seurakunta ja järjestöt	Vuosittain
Tietoon perustuva kehittäminen	Seurataan Kouluterveyskyselyn väkivaltaa, kaltoinkohtelua, turvallisuuden tunnetta ja yksinäisyyttä kuvaavia indikaattoreita.	Lapset ja nuoret	Hyvinvointijohtaja	THL, kaupunki	v. 2027 ja v. 2029

	Hyödynnetään hyvinvointikertomuksen, kouluterveyskyselyn sekä Pohteen tuottamaa alueellista tietoa päätöksenteossa.	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Kaupunki ja Pohde	Vuosittain
Viestintä ja tietoisuuden lisääminen	Viestitään kuntalaisille lähisuhdeväkivallan ilmiöstä, ehkäisystä ja avun saamisen mahdollisuuksista.	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Hyvinvointipalvelut ja yhteistyökumppanit	Vuosittain
	Hyödynnetään teemapäiviä ja kampanjoita (esim. Oranssit päivät, Lapsen oikeuksien viikko).	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Eri toimijat	Vuosittain
Turvalliset arkiympäristöt ja osallisuus	Edistetään lasten, nuorten, työikäisten ja ikäihmisten turvallisia kohtaamispaikkoja, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Kaupunki, järjestöt, seurakunta	Vuosittain
	Huomioidaan lähisuhdeväkivallan ehkäisyn näkökulma lapsiperheiden, nuorten ja ikäihmisten hyvinvointia edistävissä toimenpiteissä.	Kaikki kuntalaiset	Hyvinvointijohtaja	Eri toimijat	Vuosittain